

SYLLABUS

INTERNATIONAL EUROPEAN
UNIVERSITY

SCHOOL OF
MEDICINE

АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

2023

SYLLABUS

Дисципліна 			
	Анатомія людини		
Викладач (-і) 			
	Професор Савицький Іван Володимирович Викладач Ізирінська Юлія Русланівна		
Профайл викладача (-ів) 			
	https://medicine.ieu.edu.ua/pro-yemsh/kafedry/kafedra-fundamentalnykh-dystsyplin		
Консультації			
Очні консультації		Третій четвер місяця з 15:00 до 16:00	
Онлайн консультації		Друга п'ятниця місяця з 15:00 до 16:00	
Контактний телефон 			
	+38 0980607512		
E-mail 			
	yuliia_izirinska@ieu.edu.ua ivansavytskyi@ieu.edu.ua		
Сторінка дисципліни 			
	https://medicine.ieu.edu.ua/pro-yemsh/kafedry/kafedra-fundamentalnykh-dystsyplin		
Форма підсумкового контролю	залік	диференційований залік	екзамен
	☐	☐	☐

SYLLABUS

1 Коротка анотація дисципліни

Вивчення дисципліни «Анатомія людини» для медиків являє собою адаптовану до потреб медицини класичну модель університетського курсу, який передбачає набуття кожним студентом знань у світі природничо-наукових уявлень про будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини та у практичній діяльності лікаря.

2 Передумова вивчення дисципліни

Міждисциплінарні зв'язки: топографічна анатомія та оперативна хірургія, гістологія, нормальна фізіологія, хірургія, терапія, рентгенологія, неврологія, стоматологія та ін.

3 Мета та цілі дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Анатомія людини» впливає із цілей освітньо-професійної програми підготовки випускників вищого медичного навчального закладу та визначаються змістом тих системних знань і умінь, котрими повинен оволодіти лікар-спеціаліст. Знання, які студенти отримують із навчальної дисципліни, є базовими для блоку дисциплін, що забезпечують природничо-наукову (блок ПН) і професійно-практичну (блок ПП) підготовку.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Анатомія людини» є:

- Аналізувати інформацію про будову тіла людини, системи, що його складають, органи і тканини.
- Демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини та її тіла як об'єкту анатомічного та клінічного дослідження.
- Трактувати закономірності пренатального та раннього постнатального розвитку органів людини, варіанти мінливості органів, вади розвитку.
- Інтерпретувати статеві, вікові та індивідуальні особливості будови організму людини.
- Пояснювати закономірності розвитку та особливості будови органів та систем людини на макро- і мікроскопічному рівнях.
- Передбачити взаємозалежність і єдність структур і функцій органів людини їх мінливість під впливом екологічних факторів; визначити топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини.
- Визначити вплив соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини.

4 Результати навчання

ПРН 1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності
ПРН 2	Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
ПРН 3	Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

SYLLABUS

4

Результати навчання

ПРН 4	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
ПРН 5	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
ПРН 21	Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерел, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

5

Кредити ECTS

14 кредитів ЄКТС / 420 академічних годин, з них лекції - 64, практичні заняття -160, самостійна робота - 196.

6

Структура дисципліни

Змістовий розділ 1. Вступ до анатомії. Анатомія кісток

Назва теми	Кількість годин			
	усього	У тому числі		
		пр	пр	срс
Тема 1. Предмет і задачі анатомії. Методи дослідження в анатомії. Основні сучасні напрями розвитку анатомії. Розвиток українських анатомічних шкіл. Київська анатомічна школа. Львівська анатомічна школа. Основні етапи онтогенезу. Класифікація тканин. Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла. Кістка як орган. Класифікація кісток. Розвиток. Типи скостеніння. Кістки тулуба.	5	2	-	3
Тема 2. Загальна остеологія. Кістка як орган. Вчення про кістки. Лобова, тім'яна, потилична, решітчаста кістки.	9	2	3	4
Тема 3. Клиноподібна, скронева кістка. Канали скроневої кістки.	7	-	3	4
Тема 4. Лицевий череп. Очна ямка, кісткова носова порожнина.	7	-	3	4

SYLLABUS

6

Структура дисципліни

Змістовий розділ 1. Вступ до анатомії. Анатомія кісток

Назва теми	Кількість годин			
	усього	У тому числі		
		пр	пр	срс
Тема 5. Зовнішня і внутрішня основи черепа. Сконева, підсконева, крило-піднебінна ямки.	7	-	3	4
Тема 6. Кістки верхньої кінцівки.	7	-	3	4
Тема 7. Кістки нижньої кінцівки.	7	-	3	4

Змістовий розділ 2. З'єднання кісток

Тема 8. Вступ до артрології. Загальна артрологія. Класифікація з'єднань кісток. Будова і функції суглобів. Будова хребта в цілому	5	2	3	-
Тема 9. Анатомія неперервних та перервних з'єднань між кістками. Розвиток з'єднань між кістками в онтогенезі. З'єднання між кістками тулуба і між кістками голови.	9	2	3	4
Тема 10. З'єднання кісток верхньої кінцівки.	7	-	3	4
Тема 11. З'єднання кісток нижньої кінцівки.	7	-	3	4

Змістовий розділ 3. Анатомія м'язів

Тема 12. Загальна міологія. М'яз як орган. Будова і функція м'язів. Класифікація. Розвиток м'язів. Елементи біомеханіки	8	1	3	4
Тема 13. М'яз як орган. Класифікація м'язів. Розвиток скелетних м'язів. М'язи і фасції спини. М'язи і фасції грудей. Діафрагма.	8	1	3	4
Тема 14. М'язи і фасції живота. Піхва прямого м'яза живота. Пахвинний канал. Біла лінія живота.	7	-	3	4
Тема 15. М'язи та фасції голови. М'язи і фасції шиї. Топографія шиї.	7	-	3	4
Тема 16. Анатомія м'язів верхньої кінцівки. Топографія і фасції верхньої кінцівки.	8	1	3	4
Тема 17. М'язи нижньої кінцівки. Фасції і топографія нижньої кінцівки.	8	1	3	4

Змістовий розділ 4. Травна система

Назва теми	Кількість годин денна форма			
	усього	У тому числі		
		пр	пр	срс
Тема 18. Вступ до спланхнології. Класифікація внутрішніх органів. Анатомія ротової порожнини. Піднебіння. Анатомія язика. Анатомія слинних залоз. Анатомія зубів. Зубо-щелепна система.	9	2	3	4
Тема 19. Анатомія глотки, стравоходу. Анатомія шлунка. Ділянки передньої черевної стінки.	7	-	3	4
Тема 20. Анатомія тонкої і товстої кишок.	7	-	3	4
Тема 21. Будова і функції залоз травної системи. Печінка, жовчевий міхур. Підшлункова залоза. Анатомія очеревини	9	2	3	4

Змістовий розділ 5. Дихальна система

Тема 22. Загальна анатомія дихальної системи. Ембріогенез органів дихальної системи.	8	1	3	4
Тема 23. Анатомія трахеї, головних бронхів, легень. Середостіння.	8	1	3	4

Змістовий розділ 6. Сечо-статева, ендокринна та імунна системи

Тема 24. Анатомія сечових органів (нирки, сечоводи, сечовий міхур, сечівник).	9	2	3	4
Тема 25. Анатомія чоловічих статевих органів. Промежина. Анатомія жіночих статевих органів. Грудна залоза.	11	4	3	4
Тема 26. Анатомія органів імунної системи. Анатомія органів ендокринної системи	9	2	3	4

Змістовий розділ 7. Анатомія ЦНС

Тема 27. Вступ до ЦНС. Загальні принципи будови рефлекторних дуг. Сіра і біла речовини ЦНС. Розвиток ЦНС в онто- і філогенезі. Зовнішня і внутрішня будова спинного мозку. Ембріогенез головного мозку. Анатомія довгастого мозку та моста.	8	1	3	4
Тема 28. Анатомія мозочка. IV шлуночок. Ромбоподібна ямка.	7	-	3	4
Тема 29. Анатомія середнього мозку. Анатомія проміжного мозку. III шлуночок.	7	-	3	4

Змістовий розділ 7. Анатомія ЦНС

Назва теми	Кількість годин денна форма			
	усього	У тому числі		
		пр	пр	срс
Тема 30. Кора, її складові частини, функції. Нюховий мозок. Рельєф плаща. Локалізація функцій в корі півкуль кінцевого мозку.	8	1	3	4
Тема 31. Базальні ядра. Біла речовина півкуль кінцевого мозку. Бічні шлуночки.	7	-	3	4
Тема 32. Оболонки головного мозку і спинного мозку. Утворення і шляхи циркуляції спинномозкової рідини.	8	1	3	4
Тема 33. Висхідні провідні шляхи. Низхідні провідні шляхи.	8	1	3	4

Змістовий розділ 8. Органи чуття

Тема 34. Анатомія органів чуття. Анатомія ока. Провідні шляхи зорового аналізатора.	8	2	3	3
Тема 35. Анатомія вуха. Провідні шляхи слуху та рівноваги.	6	1	3	2
Тема 36. Орган смаку. Орган нюху. Провідні шляхи смаку та нюху. Шкіра, її похідні. Провідні шляхи шкірного аналізатора.	6	1	3	2
Тема 37. Практичні навички з навчального матеріалу з анатомії органів чуття.	5	-	3	2

Змістовий розділ 9. Черепні нерви. Спинномозкові нерви

Тема 38. Класифікація черепних нервів. I, II, III, IV, VI, VIII пари черепних нервів.	8	2	3	3
Тема 39. V пара черепних нервів. VII пара черепних нервів. Вегетативні вузли голови.	6	-	3	3
Тема 40. IX, X, XI, XII пари черепних нервів.	6	-	3	3
Тема 41. Спинномозкові нерви. Загальний план утворення соматичних нервових сплетень. Шийне сплетення. Грудні нерви	8	2	3	3
Тема 42. Практичні навички та узагальнення матеріалу з анатомії нервів голови і шиї.	6	-	3	3

Змістовий розділ 10. Судини голови і шиї

Тема 43. Вчення про судини - ангіологія. Аорта. Гілки дуги аорти. Загальна і зовнішня сонні артерії.	8	2	3	3
--	---	---	---	---

SYLLABUS

6

Структура дисципліни

Змістовий розділ 10. Судини голови і шиї

Назва теми	Кількість годин денна форма			
	усього	У тому числі		
		пр	пр	срс
Тема 44. Анатомія артеріальної системи	6	2	-	4
Тема 45. Внутрішня сонна і підключична артерії.	7	-	3	4
Тема 46. Вени голови та шиї. Лімфатичні вузли і судини голови та шиї.	8	2	3	3
Тема 47. Практичні навички і узагальнення матеріалу з анатомії судин і нервів голови і шиї. Васкуляризація та іннервація	6	-	3	3

Змістовий розділ 11. Анатомія серця. Судини та нерви тулуба

Тема 48. Анатомія серця (I): топографія серця, анатомія камер серця. Велике і мале кола кровообігу. Анатомія серця (II): будова стінки серця, кровопостачання серця, перикард. Проекція меж серця та на передню стінку грудної порожнини.	8	4	3	1
Тема 49. Аорта. Грудна аорта. Черевна аорта. Артерії тази. Артерії та вени великого кола кровообігу	8	2	3	3
Тема 50. Вени голови та шиї. Лімфатичні судини голови та шиї	8	2	3	3
Тема 51. Вени тулуба: непарна і півнепарна вени, нижня порожниста вена, вени тази. Ворітна печінкова вена. Порто-кавальні, кава-кавальні та порто-кава-кавальні анастомози. Лімфатичні судини та вузли грудної, черевної порожнини та порожнини тази.	6	-	3	3
Тема 52. Автономна частина периферійної нервової системи. Симпатична частина АНС. Парасимпатична частина АНС.	8	2	3	3
Тема 53. Васкуляризація та іннервація органів грудної, черевної порожнин та порожнини тази. Практичні навички і узагальнення матеріалу з анатомії серця, судин та нервів тулуба. Кровобіг зародку та плода.	8	2	3	3
Тема 54. Лімфатична система. Філо- та онтогенез лімфатичних судин та вузлів.	5	2	-	3

Змістовий розділ 12. Судини та нерви верхніх і нижніх кінцівок

Тема 55. Анатомія соматичної частини периферійної нервової системи	6	2	3	1
Тема 56. Кровопостачання та іннервація верхньої кінцівки.. Плечове сплетення	8	2	3	3
Тема 57. Судини нижньої кінцівки. Соматичні нервові сплетення: поперекове, крижове.	8	2	3	3
Усього годин -420 / 14 кредитів ECTS	420	64	162	194

9 Ознаки дисципліни

Термін викладання	Семестр	Міжнародна дисциплінарна інтеграція	Курс (рік навчання)	Цикли: загальної підготовки/ професійної підготовки/ вільного вибору
1 семестр	I і II	Так	1 курс	Цикл загальної підготовки

10 Система оцінювання та вимоги

Поточна успішність студентів оцінюється за 4-и бальною шкалою (2; 3; 4; 5) на кожному практичному з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

«5» – студент правильно, повно та аргументовано розкрив теоретичне питання або виконав практичне завдання, продемонстрував уміння самостійно аналізувати матеріал, використовувати необхідну термінологію та має лексичний мінімум, при відповіді викладає матеріал чітко та логічно;

«4» – студент достатньо повно розкрив сутність питання, володіє необхідною термінологією та лексичним мінімумом, але припускається деяких неточностей, які не вплинули на правильне розуміння;

«3» – отримує студент, який частково розкрив зміст питання, на мінімальному рівні оволодів необхідною термінологією та лексичним мінімумом, припустився помилок принципового характеру.

Форми поточного контролю:

Усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване) Практична перевірка сформованих професійних вмінь Тестовий контроль (відкриті та закриті тестові завдання)

Самостійна робота студента оцінюється на практичних заняттях і є складовою підсумкової оцінки студента.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді заліку у першому семестрі, та письмового іспиту, який включає: а) тестові завдання (40), складені у відповідності з темами змістових модулів;

б) усне опитування – комплексні питання (4), які включають теоретичний матеріал і практичні навички з змістових модулів

QR Code: <https://ieu.edu.ua/docs/rate-of-study.pdf>

11 Умови допуску до підсумкового контролю

До семестрового підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, завдань, передбачених навчальним планом на семестр відповідно до навчальної дисципліни, відвідали всі заняття, передбачені навчальним планом, написали та здали історію хвороби і мають середній бал за поточну навчальну діяльність не менше «3» (72 бали за 120-бальною шкалою).

QR Code: <https://ieu.edu.ua/docs/rate-of-study.pdf>

12 Політика дисципліни

Умовою успішного навчального процесу є особисте дотримання кожним студентом вищого навчального закладу правил поведінки прийнятих як в університеті, так і в суспільстві. Майбутній лікар повинен мати високий рівень культури поведінки, поводити себе гідно, тактовно, зберігати витримку і самоконтроль.

Студент має вчасно приходити на заняття, бути одягнений у академічну медичну форму (білий халат або хірургічний костюм). Студент повинен дотримуватись розкладу навчального процесу, приходити на заняття підготовленим по темі заняття. Протягом заняття студент не повинен виходи-

SYLLABUS

12 Політика дисципліни

ти з аудиторії без дозволу викладача; користуватись під час занять мобільним телефоном і іншими засобами зв'язку та отримання інформації без дозволу викладача, займатись сторонньою діяльністю, відволікати інших студентів. Під час написання різного типу робіт студент повинен дотримуватись правил академічної доброчесності.

Викладач повинен дотримуватись виконання навчально-тематичного плану, об'єктивно оцінювати знання та вміння студентів. Під час навчально-виховного процесу викладач повинен пам'ятати про антикорупційні заходи та не проводити корупційну діяльність.

13 Політика щодо пропусків занять та виконання завдань пізніше встановленого терміну

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не підлягав поточному контролю має право пройти поточний контроль у двотижневий термін після повернення до навчання.

Студент, що був відсутній на заняттях без поважних причин, не брав участі у заходах поточного контролю, не ліквідував академічну заборгованість, не допускається до підсумкового семестрового контролю знань з цієї дисципліни, а в день складання екзамену в екзаменаційній відомості науково-педагогічним працівником виставляється оцінка «недопущений». Повторне складання диференційованого заліку з дисципліни призначається за умови виконання всіх видів навчальної, самостійної (індивідуальної) роботи, передбачених робочою навчальною програмою дисципліни і проводиться згідно із затвердженим директором графіком ліквідації академічної заборгованості.

QR Code: <https://ieu.edu.ua/docs/050.pdf>

14 Політика дотримання академічної доброчесності

Учасники освітнього процесу керуються принципами академічної доброчесності

QR Code: <https://ieu.edu.ua/docs/050.pdf>

15 Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Анатомія людини. Видання 2. Черкасов В. Г., Кравчук С. Ю. та інші. - Вінниця: Нова книга, 2018. – 640 с.
2. Анатомія людини. Том 2. Видання 7. Головацький А. С. та інші. - Вінниця: Нова книга. – 2019. – 456 с.
3. Анатомія людини. Видання 3. Черкасов В. Г., Кравчук С. Ю. та інші. - Вінниця: Нова книга. – 2020. – 584 с.
4. Анатомія людини у трьох томах / А. С. Головацький, В. Г. Черкасова, М. Р. Сапін, Я. І. Федонюк. – Вінниця: Нова книга, 2006, 2007, 2008 рр.
5. Анатомія людини. В трьох томах / Під ред. В. Г. Ковешнікова. – Луганськ: Видавництво «Шико» ТОВ «Віртуальна реальність», 2005. - 328 с.
6. Анатомія людини. В двох частинах. / Під ред. К. А. Дюбенка. – К: ЗАТ «Атлант-UMS», 2004. – 689 с.
7. Дюбенко К. А. Анатомічна термінологія / К. А. Дюбенко. – К.: Поліграф. Книга, 2001.- 392 с.
8. Дюбенко К. А. Міжнародна анатомічна номенклатура / К. А. Дюбенко. – К.: Перун, 1997. – 143 с.
9. Матешук-Вацеба Л. Р. Нормальна анатомія / Л. Р. Матешук-Вацеба. – Львів.: Поклик сумління, 1997. – 269 с.
10. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / В. Г. Черкасов, І. І. Бобрик, Ю. Й. Гумінський, О. І. Ковальчук. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 392 с.
11. Міжнародна анатомічна номенклатура / За ред. І. І. Бобрика, В. Г. Ковешнікова. – Київ: Здоров'я,

SYLLABUS

15

Рекомендовані джерела інформації

2001. – 328с.

12. Нетлюх М. А. Українсько-латинський анатомічний словник / М. А. Нетлюх. – Львів, 2000. – 215 с.

13. Свиридов О. І. Анатомія людини / О. І. Свиридов. – Київ: Здоров'я, 2000. – 400 с.

14. Синельников Р. Д. Атлас анатомии человека. В 4-х т. / Р. Д. Синельников. – М.: Медицина, 2004.

15. Friedrich Paulsen. Sobotta. Atlas der Anatomie des Menschen / Friedrich Paulsen, Jens Waschke. – München: Urban & Fischer, 2011. – 416 S.

16. Netter F. H. Atlas of Human Anatomy. Ciba-geigy limited / F. H. Netter. – Switzerland, 1991. – 514 p.

17. Rauber-Kopsch. Lehrbuch und atlas der anatomie des menschen / Rauber-Kopsch. – Bend I. Leipzig, 1940. – 500 S.

Допоміжна література

1. Вильховой В. Ф. Рентгеноанатомический атлас сосудов / В. Ф. Вильховой. – Киев: Здоров'я, 1975. – 141 с.

2. Тонков В. Н. Учебник нормальной анатомии человека / В. Н. Тонков, под ред. Б. А. ДолгоСабурова. – Л., Медгиз, 1962. – 763 с.

3. Фік В. Б. Вступ до рентгеноанатомії. Рентгеноанатомія кісток та їх сполучень / В. Б. Фік // Методична розробка для викладачів і студентів. – Львів, 2002. – 26 с.

4. Фиськова Л. Б. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів при вивченні рухового апарату. Ч.1. Osteология. Вид. 2-е, перероб., доп. / Л. Б. Фиськова, Л. Р. МатешукВацеба. – ЛДМУ, Львів, 1998. – 64 с.

5. Привес М. Г. Анатомия человека / М. Г. Привес, Н. К. Лысенков, В. И. Бушкевич. – Гиппократ, Санкт-Петербург: Издательский дом СПб МАПО, 2004. – 720 с.

Інформаційні ресурси

1. Центр тестування – база ліцензійних тестових завдань Крок – 1 <http://testcentr.org.ua/>

2. OMIM (Online Mendelian Inheritance in Man) – An Online Catalog of Human Genes and Genetic Disorders <http://omim.org/>

16

Поради з успішного навчання на курсі

Якщо Ви бажаєте бути успішним в цій дисципліні, то необхідно:

1. Бути активним, наполегливим, допитливим, послідовним
2. Бути охайним та ввічливим
3. Систематично готуватися до практичних занять
4. Виконувати завдання для самостійної роботи та захищати їх на занятті.
5. На занятті бути присутнім в медичному халаті
6. Самостійно вирішувати тести та задачі, активно працювати на занятті.
7. Готувати презентації та кросворди з дисципліни. Брати участь у студентських наукових конференціях та займатися науково-дослідною роботою в наукових гуртках кафедри.

**Я бажаю Вам завзятості, цілеспрямованості та мотивації до навчання. І тоді успіх прийде до вас! До зустрічі на заняттях!
Не забудьте медичні халати!**